

Stowarzyszenia Prawo na Drodze
ul. Czeremchowa 18/91, 20-807 Lublin
e-mail: zarzad@prawonadrodze.org.pl
REGON: 061399109, NIP: 712 327 09 30
Nr konta: 33 1240 2470 1111 0010 4500 8158
KRS: 0000416397

L. dz. 17/19

Wrocław, dn. 20.07.2019 r.

Sąd Rejonowy w Nysie, II Wydział Karny

pl. Kościelny 6, 48-300 Nysa

Organizacja Społeczna: Stowarzyszenie Prawo na Drodze, ul. Czeremchowa 18/91, 20-807 Lublin;

Przedstawiciel: Szef Regionu Śląskiego Stowarzyszenia Prawo na Drodze, Tomasz Hankus, **adres do korespondencji:** [REDACTED];

Strony postępowania: Prokurator Rejonowy w Lwówku Śląskim; [REDACTED];

Sygn. akt: II K 709/19 (PR1 Ds. 254.2019);

ZGŁOSZENIE UDZIAŁU W POSTĘPOWANIU KARNYM Przedstawiciela Stowarzyszenia Prawo na Drodze

- I. działając jako przedstawiciel Stowarzyszenia Prawo na Drodze (dalej: „SPnD”), na podstawie art. 90 § 1, 2 i 4 k.p.k. **zgłaszam udział SPnD w postępowaniu karnym toczącym się przed Sądem Rejonowym w Nysie pod sygn. akt II K 709/19 przeciwko [REDACTED] o czyn z art. 180a k.k., a wszczętym wnioskiem z dnia 26 czerwca 2019 r., sygn. akt PR1 Ds. 254.2019 Prokuratora Rejonowego w Lwówku Śląskim o warunkowe umorzenie postępowania.**
- II. zarząd SPnD podjął w dniu 18 lipca 2019 r. uchwałę nr 16/19, którą dokonano wyboru Tomasza Hankus jako przedstawiciela SPnD w niniejszej sprawie. Zaświadczenie o podjęciu uchwały zostało przesłane na adres tut. Sądu.
- III. w przypadku gdyby Sąd odmówił dopuszczenia SPnD do udziału w postępowaniu, niniejsze pismo proszę potraktować jako opinię przyjaciela sądu (*amicus curiae*).

UZASADNIENIE

I. Cele statutowe organizacji oraz interes społeczny:

SPnD jest organizacją społeczną, której statutowym celem jest monitorowanie procesów stosowania prawa przez organy władzy publicznej, pomoc prawna i techniczna na rzecz uczestników ruchu drogowego. Kluczowym zainteresowaniem SPnD jest ochrona kierujących pojazdami (§ 6 statutu SPnD). Stowarzyszenie realizuje swoje cele m. in. poprzez udział w postępowaniach sądowych w celu ochrony interesu społecznego lub ważnego interesu indywidualnego (§ 7 pkt c *ab initio* statutu SPnD).

Nie ulega wątpliwości, że niniejsza sprawa dotyczy celów statutowych naszej organizacji, bowiem złożony w sprawie wniosek o warunkowe umorzenie postępowania dotyczy kierującego, który miał wielokrotnie prowadzić pojazd mimo pozbawionych uprawnień do kierowania pojazdami. Jednakże w niniejszej sprawie potrzeba udziału organizacji społecznej nie wynika z interesu indywidualnego (oskarżonego), a interesu społecznego – ogółu kierujących. Celem tego przepisu jest eliminowanie z ruchu kierujących, którym uprawnienia do kierowania zostały zatrzymane, gdyż mogą oni stanowić bezpośrednie zagrożenie w ruchu drogowym. Ponadto legitymację do udziału SPnD dodatkowo wzmacnia fakt, że sprawa dotyczy lokalnego polityka o wysokiej pozycji, będącego Radnym Rady Miasta w Opolu oraz doradcą Wojewody Opolskiego.

Co więcej osoba ta jest dość mocno związana z obecną partią rządzącą „Prawo i Sprawiedliwość”. Biorąc także pod uwagę strukturę prokuratury w Polsce tj., funkcję Ministra Sprawiedliwości oraz Prokuratora Generalnego pełni ta sama osoba, co z pewnością wpływa negatywnie na niezależność prokuratury, tym bardziej za udziałem organizacji w tym postępowaniu przemawia interes społeczny. Warto wskazać, że „*Kryterium interesu społecznego występuje w k.p.k. także w art. 357 § 1, jako warunek zezwolenia przedstawicielom radia, telewizji, filmu i prasy na dokonywanie utrważeń obrazu i dźwięku z rozprawy. Na tle tego przepisu istnienie interesu społecznego wiązane jest w literaturze procesu karnego z jednej strony z zainteresowaniem społecznym daną sprawą z uwagi na charakter czynu lub osobę oskarżonego, a z drugiej z potrzebą realizacji celu procesu, wskazanego w art. 2 § 1 pkt 2 tj. umacnianiem przez rozprawę poszanowanie prawa i zasad współżycia*¹.” Nie ma chyba przeszkód dla takiej samej interpretacji interesu społecznego jako warunku dopuszczenia przedstawiciela organizacji społecznej do udziału w

¹ T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego, komentarz, wyd. Zakamycze 1998, s. 712

postępowaniu. Niniejsza sprawa była przedmiotem wielu publikacji prasowych największych stacji medialnych w kraju, stąd też wynika ogromne zainteresowanie społeczeństwa².

Ponadto co istotne w sprawie, Polsat News³ ujawnił informację, iż „Dwa dni wcześniej (portal miał tu na myśli kontrolę pod KPP w Nysie), wojewoda Adrian Czubak powołał mężczyznę w skład komisji sprawdzającej kwalifikacje kandydatów na instruktorów i instruktorów oraz kandydatów na wykładowców i wykładowców szkolących kierowców.” Trudno uznać, aby osoba, która nagminnie i świadomie narusza przepisy ruchu drogowego oraz zakaz prowadzenia pojazdów wynikający z decyzji administracyjnej, była odpowiednią osobą do piastowania stanowiska, która weryfikuje kwalifikację kandydatów na instruktorów i wykładowców szkolących kierowców. Ustawodawca dostrzegł również ten problem, dlatego uznał, że osoba która została skazana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo przeciw komunikacji nie może pełnić tej funkcji (art. 33 ust. 1 pkt 8 lit. a w zw. z art. 38 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 39 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami).

II. Interes wymiaru sprawiedliwości.

Co do zasady, nawet przy spełnieniu warunków, o których mowa w art. 90 § 1 k.p.k., udział organizacji społecznej jest uzależniony od zgody stron postępowania (art. 90 § 3 k.p.k.) chyba, że udział organizacji społecznej leży w interesie wymiaru sprawiedliwości, wtedy Sąd dopuszcza taką organizację niezależnie od woli stron (art. 90 § 4 k.p.k.). Pojęcie to budziło i nadal budzi szereg wątpliwości, głównie dlatego, że nie zostało nigdzie zdefiniowane, a próbę jego zdefiniowania dokonuje judykatura oraz doktryna.

M. Lipczyńska wskazuje, iż w praktyce interes wymiaru sprawiedliwości wymaga konieczności zbadania przez sąd, czy udział organizacji społecznej nie spowoduje przewlekłości postępowania⁴, podobne stanowisko prezentuje A. Wierciński, który definiuje pojęcie interesu

² <https://www.tvn24.pl/wroclaw,44/opole-doradca-wojewody-z-zarzutem-za-jazde-bez-uprawnien,933812.html>; <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-05-08/doradca-wojewody-z-zarzutem-za-jazde-bez-uprawnien-wciaz-ocenia-kwalifikacje-instruktorow-kierowcow/>;

<https://www.rp.pl/Polityka/304079997-Doradca-wojewody-opolskiego-bez-prawa-jazdy-ale-jezdzil-autem.html>
³ <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-05-08/doradca-wojewody-z-zarzutem-za-jazde-bez-uprawnien-wciaz-ocenia-kwalifikacje-instruktorow-kierowcow/>

⁴ M. Lipczyńska, Przedstawiciel społeczny w procesie karnym. Nowe Prawo 1972, nr 4 s. 565;

wymiaru sprawiedliwości w kontekście możliwości dopuszczenia do udziału w postępowaniu karnym przedstawiciela społecznego, poprzez prawidłowość i sprawność tego postępowania⁵.

Również Sąd Najwyższy odnosząc się do tego zagadnienia dowodzi, iż „rodzaj i charakter zarzucanego oskarżonemu przestępstwa nie może uzasadniać odmowy dopuszczenia do udziału w postępowaniu sądowym przedstawiciela organizacji społecznej ze względu na interes wymiaru sprawiedliwości [...] sąd nie może odmówić dopuszczenia do udziału w rozprawie przedstawiciela organizacji społecznej z tego tylko powodu, że wystąpienie jego ograniczyć się ma do złożenia korzystnych dla oskarżonego oświadczeń, gdyż takie wystąpienie nie godzi w interes wymiaru sprawiedliwości”⁶. Stąd też nie ma żadnych przeciwwskazań zastosować analogię tego stanowiska, do przedstawienia poglądu niekorzystnego z punktu widzenia oskarżonego.

Należy również odwołać się do poglądu Sądu Najwyższego zapadłego na tle przepisu art. 37 k.p.k., który posługuje się pojęciem tożsamym tj. dobrem wymiaru sprawiedliwości, który może stanowić wskazówkę dla tutejszego Sądu w zakresie interpretacji pojęcie „interesu wymiaru sprawiedliwości”. Sąd Najwyższy wskazuje, iż „ani przeszkody natury technicznej, ani względy ekonomii procesowej, ani wyjątkowo dokuczliwe podnoszenie przez strony niezasadnych zarzutów pod adresem sądu właściwego w żadnym wypadku nie mogą być utożsamiane z racjami, do których odwołuje się przepis art. 37 k.p.k.”⁷ Sąd Najwyższy także stwierdza, że przepisu tego „nie można traktować jako sposobu na rozwiązywanie bieżących problemów organizacyjnych w funkcjonowaniu sądów”⁸.

Przy wykładni przedmiotowej definicji należy odwołać się do celów postępowania karnego określonych w art. 2 k.p.k., z tego powodu, iż to co jest celem postępowania karnego leży w interesie wymiaru sprawiedliwości. Celami postępowania są więc: 1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności; 2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego; 3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności; 4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

⁵ Wierciński A., Charakter prawny przedstawiciela społecznego w polskim procesie karnym, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1971/3;

⁶ Wyrok SN z dnia 25 listopada 1976 r., sygn. akt Rw 408/76, OSNKW 1977/1/15 ;

⁷ Postanowienie SN z dnia 24 czerwca 1993 r., sygn. akt II KO 33/93;

⁸ Postanowienie SN z dnia 21 maja 1998 r., sygn. akt II KO 55/98, LEX nr 33643;

Z ww. celów, najistotniejszy w kontekście dopuszczenia do udziału w postępowaniu organizacji społecznej jest cel umacniania w społeczeństwie poszanowanie prawa i zasad współżycia społecznego oraz uwzględnienie prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego (należy zauważyć, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z przestępstwem formalnym, w którym brak jest konkretnego pokrzywdzonego przestępstwem, dlatego uwypukla tu się jeszcze bardziej interes wymiaru sprawiedliwości, bowiem przedmiotem ochrony czynu jest bezpieczeństwo w komunikacji – a więc ochrona innych uczestników ruchu drogowego oraz porządek publiczny i działalność organów państwa).

Ponadto na treść pojęcia interesu wymiaru sprawiedliwości należy również spojrzeć w kontekście podstawowych zasad k.p.k., w doktrynie podnosi się w szczególności, iż w odniesieniu do udziału organizacji społecznej kluczowe znaczenie mają zasady prawdy i ekonomii procesowej⁹. Z jednej strony po stronie Sądu powstaje obowiązek dokonania czynności procesowych związanych z wnioskami organizacji społecznej o dopuszczenie jej do postępowania, z drugiej strony jak słusznie wskazuje S. Waltoś „udział przedstawiciela społecznego pomaga sądowi lepiej nakreślić możliwie pełny portret osobowościowy oskarżonego, w szerszym kontekście spojrzeć na stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu, wreszcie pozwala wzbogacić wachlarz środków zapobiegawczych i wychowawczych”¹⁰. W tym zakresie SPnD nakreśla, że proponowane środki karne przez Prokuratora są zbyt łagodne w stosunku do popełnionego czynu (więcej, patrz: pkt. VI „Kara i środki karne”).

Zdaniem SPnD interes wymiaru sprawiedliwości przemawia za udziałem stowarzyszenia w tym postępowaniu. Jego udział nie przyczyni się do przewleknięcia postępowania, należy zauważyć, że swoje stanowisko w zasadzie organizacja wyraziła w niniejszym zgłoszeniu. W postępowaniu udział przedstawiciela społecznego jako osoby bezpośrednio zainteresowanej może na podstawie art. 9 § 2 k.p.k. będzie ograniczony do złożenia wniosków o zadanie przez sąd określonych pytań osobom przesłuchiwanym, względnie o dopuszczenie określonych dowodów¹¹, jednak to do Sądu będzie należała decyzja o dokonaniu określonej czynności. Ponadto przedstawiciel społeczny na gruncie art. 406 k.p.k. będzie miał możliwość zabrania głosu w przemówieniu końcowym. Ponadto mając na względzie cele postępowania karnego, warto zauważyć, że w postępowaniu brak jest czynnika który broniłby interes ogółu kierujących – czyli bezpieczeństwa w komunikacji, czyli takiego można powiedzieć quasi-pokrzywdzonego. W

⁹ Wierciński A., Charakter prawny przedstawiciela społecznego w polskim procesie karnym, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1971/3;

¹⁰ S. Waltoś S., Proces karny. Zarys systemu, Warszawa 2009, s. 10;

¹¹ D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz publ. LEX/el. 2019

zasadzie, w ocenie SPnD w postępowaniu istnieje jedna strona procesu, ponieważ Prokurator zdaje się występować w roli „obrońcy” sprawcy przestępstwa, bowiem w zasadzie przedstawia jego pozytywne strony i zdaje się zapominać o zasadzie obiektywizmu określonej w art. 4 k.p.k.

III. Przesłanki warunkowego umorzenia postępowania.

Przechodząc do merytorycznego przedstawienia stanowiska naszej organizacji, w pierwszej kolejności należy wskazać na przesłanki warunkowego umorzenia postępowania. Zdaniem organizacji społecznej na pewno sprawca spełnił następujące warunki: brak uprzedniej karalności, zagrożenie karą nie większą niż 5 lat pozbawienia wolności, brak wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu. Natomiast zdaniem SPnD nie zostały spełnione następujące przesłanki:

1) Stopień winy i stopień społecznej szkodliwości czynu nie może być znaczny

O stopniu szkodliwej społeczności decydują okoliczności określone w art. 115 § 2 k.k., z uwzględnieniem art. 1 k.k., gdyż aby móc zastosować instytucję warunkowego umorzenia postępowania, musi dojść do popełnienia czynu zabronionego, a wina nie może budzić wątpliwości. Nie wpływają natomiast na stopień społecznej szkodliwości czynu właściwości i warunki osobiste sprawcy, a także opinia o nim i dotychczasowy tryb życia. Te okoliczności decydując będą przy ustalaniu prognozy kryminologicznej.

Niezależnie od stopnia społecznej szkodliwości czynu Sąd musi ustalić stopień samego zawinienia, który nie może być znaczny. Warunek braku znacznego stopnia winy musi wystąpić kumulatywnie z brakiem znacznego stopnia społecznej szkodliwości czynu, przy czym oceny dokonuje się osobno. Stopień społecznej szkodliwości czynu i stopień winy nie tworzą wspólnie stopnia ujemnej zawartości czynu, który pozwala lub nie pozwala na stosowanie warunkowego umorzenia postępowania. Dla stosowania warunkowego umorzenia art. 66 § 1 k.p.k. wymaga, aby zarówno stopień winy, jak i stopień społecznej szkodliwości czynu nie były znaczne.¹² Wyznaczenie stopnia zawinienia wymaga ustalenia najpierw wszystkich przesłanek przypisania winy, a więc dojrzałości sprawcy i jego poczytalności, rozpoznawalności bezprawności czynu oraz braku anormalnej sytuacji motywacyjnej występującej w nasileniu uniemożliwiającym wymaganie od sprawcy dania posłuchu normie prawnej¹³. Brak znacznego stopnia winy

¹² A. Zoll, Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 1-116 k.k., wyd. IV;

¹³ Wyrok TK z dnia 16 maja 2000 r., P 1/99, OTK ZU 2000, z. 4, poz. 111;

uzasadniony będzie w szczególności wystąpieniem okoliczności, które, występując w większym natężeniu, prowadzą do wyłączenia winy (ograniczona poczytalność, błąd na granicy usprawiedliwienia, sytuacja motywacyjna sprawcy wynikająca z konfliktu dóbr)¹⁴.

2) Dodatnia prognoza kryminologiczna:

Przesłanki te polegają na tym, że istnieje uzasadnione przypuszczenie Sądu, że oskarżony pomimo umorzenia postępowania **będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa**. To przypuszczenie sądu ma być oparte na postawie sprawcy, jego dotychczasowej niekaralności za przestępstwo umyślne, jego właściwościach i warunkach osobistych oraz na dotychczasowym sposobie życia. Szczegółowe przesłanki dotyczące osoby sprawcy mają więc uzasadniać dodatnią prognozę kryminologiczną wobec niego. Postawa jest mniej lub bardziej stałą skłonnością do postępowania wobec danej wartości lub danego dobra w określony sposób. Postawa decyduje o względnie stałej reakcji na kontakt z określoną wartością lub dobrem. **Sąd musi więc zbadać, jakie postawy reprezentuje sprawca wobec dóbr chronionych prawem, a w szczególności wobec tego dobra, które zaatakował zarzucanym mu przestępstwem.** Konieczne jest ustalenie, **czy przestępstwo to było zdarzeniem epizodycznym, wynikiem zbiegu okoliczności czy też było właśnie wynikiem określonej postawy wobec dobra chronionego prawem.** W zasadzie warunkiem stosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania jest brak potrzeby oddziaływania w kierunku zmiany postaw sprawcy, a więc postawy sprawcy powinny być, z punktu widzenia przyjętego przez porządek prawny systemu aksjologicznego, pozytywne.

Biorąc pod uwagę charakter dwóch wyżej wymienionych przesłanek oraz treść wniosku Prokuratora nie można przyjąć, że wyżej wymienione przesłanki zostały spełnione. Oceniając stopień winy i społeczną szkodliwość sprawcy Prokurator skupia się na tym, że sprawca nie był notowany przez Policję w okresie od 8 lutego 2015 r. do 26 kwietnia 2019 r. Jednocześnie wskazał, że właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia oskarżonego który nie był karany, pracuje, jest aktywny społecznie, wskazują, że nie jest osobą zdemoralizowaną, a jednocześnie uzasadniają przypuszczenie, iż pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa.

¹⁴ P. Kardas, Niektóre..., s. 39 i n.;

Przy ocenie, w szczególności dwóch wyżej wymienionych przesłanek Prokurator pominął wiele istotnych okoliczności, które nie przemawiają za zastosowaniem warunkowego umorzenia postępowania. Przy ocenie stopnia zawinienia, nie można pomijać, że czyn z art. 180a k.k. sprawca popełnił w zamiarze bezpośrednim – jak wskazuje Prokurator z góry powziętym zamiarem. W tym miejscu godzi się przypomnieć, że czyn zabroniony może zostać popełniony umyślnie (art. 9 § 1 k.k.), nieumyślnie (art. 9 § 2 k.k.), umyślno-nieumyślnie i nieumyślno-nieumyślnie (art. 9 § 3 k.k.). Istotą umyślności jest zamiar popełnienia czynu zabronionego. Oznacza on świadomość sprawcy i jego wolę urzeczywistnienia swoim zachowaniem (działaniem lub zaniechaniem) znamion czynu zabronionego - jego strony przedmiotowej, przedmiotu i podmiotu (przy przestępstwach indywidualnych). Kodeks wyróżnia dwie postaci zamiaru, zwane w doktrynie i orzecznictwie zamiarem bezpośrednim (*dolus directus*) i ewentualnym (*dolus eventualis*). Zamiar bezpośredni polega na tym, że sprawca chce popełnić czyn zabroniony. Sprawca musi obejmować swoją umyślnością także cel wskazany przez ustawodawcę lub podjąć zamiar w wyniku motywacji wskazanej przez ustawodawcę. Zamiar ewentualny zawsze towarzyszy jakiemuś innemu zamiarowi - bezpośredniemu, który nie musi być skierowany na realizację stanu rzeczy relewantnego prawnokarnie. Samo przypisanie przestępstwa z art. 180a k.k. z góry powziętym zamiarem jest tożsame z przyjęciem winy umyślnej w postaci zamiaru bezpośredniego, a które **to ustalenie w oczywisty sposób zwiększa stopień społecznej szkodliwości czynu**¹⁵. przyjmuje się, że o wyższym stopniu społecznej szkodliwości świadczy zamiar bezpośredni (i kierunkowy), potem kolejno – zamiar ewentualny, lekkomyślność; stosunkowo najniższy stopień społecznej szkodliwości przyjmuje się zaś w przypadku niedbalstwa. Przyjmuje się, że z reguły o większym stopniu społecznej szkodliwości decyduje zamiar przemyślany, o mniejszym zaś – nagły¹⁶, stąd też istotna jest ocena postaci zamiaru.

Powyższe rozważania odnośnie zamiaru przy popełnieniu przestępstwa z art. 180a k.k. potwierdza orzecznictwo sądowe. **Sąd Rejonowy w Nysie**¹⁷ w wyroku z dnia 29 maja 2018 r., stwierdził, iż *„Duży był także stopień społecznej szkodliwości czynu oskarżonego. Otóż oskarżony kierował samochodem pomimo braku uprawnień do prowadzenia pojazdów mechanicznych kat. B. Naruszył on przy tym dobro, jakim jest respektowanie ostatecznych decyzji administracyjnych. Działał przy tym z zamiarem bezpośrednim, świadom, że uprawnień nie posiada.”* Co istotne Sąd w tej sprawie również rozpatrywał przestępstwo z art. 180a k.k., z tą różnicą, że sprawca w tamtej sprawie został oskarżony tylko o jeden epizod

¹⁵ zob. wyrok SO w Elblągu z dnia 4 kwietnia 2017 r., sygn. akt VI Ka 90/17, LEX nr 2304386;

¹⁶ zob. wyrok SA w Katowicach z 9.03.2017 r., II AKa 557/16, LEX nr 2278191;

¹⁷ zob. wyrok SR w Nysie z dnia 29 maja 2018 r., sygn. akt II K 251/18, LEX nr 2545004;

poruszania się mimo zakazu, tymczasem w niniejszej sprawie mamy do czynienia z wielokrotnym naruszaniem zakazu, co w oczywisty sposób jeszcze bardziej zwiększa społeczną szkodliwość czynu i stopień zawinienia.

Istotne są również okoliczności popełnienia czynu w dniu jego ujawnienia. Kierujący zatrzymał się w obrębie przejścia dla pieszych pod Komendą Powiatową Policji w Nysie – uwzględniając zasady logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego, żaden obywatel o zdrowych zmysłach nie zdecydowałby się na naruszanie przepisów ruchu drogowego w obecności funkcjonariuszy Policji, tym bardziej pod Komendą Policji, w szczególności obywatel któremu zatrzymano uprawnienia do kierowania pojazdami. Raczej gdyby się już zdecydował na prowadzenie pojazdu wbrew zakazowi, starałby się jak najbardziej przepisowo prowadzić pojazd, aby nie doprowadzić do jakiegokolwiek kontroli drogowej. Takie postępowanie jest irracjonalne i jak się wydaje uzasadnienie może być tylko jednym – poczuciem bezkarności. Nie możemy pomijać, że osoba ta jest znanym politykiem w Województwie Opolskim, nie można bowiem wykluczyć, że mogła posiadać znajomości w Policji i mogła mieć przecucie, że mimo jazdy bez uprawnień nie poniesie jakiegokolwiek odpowiedzialności, jaką ponoszą „zwykli” obywatele. Zastanawiające jest to, że wobec takiej osoby, która dokonuje postoju na pasach Policja zastosowała pouczenie, mimo że miała do czynienia z osobą, która nagminnie naruszała przepisy ruchu drogowego. Nie bez znaczenia także są opisane przez Prokuratora okoliczności kontroli drogowej, jak wskazuje we wniosku Prokurator „*W trakcie kontroli drogowej, [REDAKTOWANE] oświadczył, że nie posiada przy sobie dokumentu prawa jazdy, okazując jedynie dowód osobisty*”. A zatem sprawca w dalszym ciągu chciał unikać odpowiedzialności, nie przyznał się, że uprawnienia zostały mu zatrzymane, a jedynie twierdził, że nie posiada przy sobie dokumentu. Okoliczność ta również wpływa na wysoki stopień społecznej szkodliwości czynu, bowiem takie działanie godzi nie tylko w bezpieczeństwo w ruchu drogowym, ale również prawidłowe wykonywanie czynności przez funkcjonariuszy uprawnionych do zatrzymywania pojazdów do kontroli. Oskarżony działał przy tym z dużym natężeniem złej woli, by za wszelką cenę uniknąć ujawnienia faktu, iż nie posiada stosownych uprawnień do kierowania pojazdu.

Co więcej nie był to przypadek epizodyczny, a od dłuższego czasu zaplanowane działania. Istotne jest to, że Prokuratura nie zarzuciła [REDAKTOWANE] czynu określonego w art. 180a k.k. tylko w dniu kontroli, w której policjanci ujawnili przestępstwo, ale czyn ten był popełniany przez okres około 3,5 roku, od 18 maja 2015 r. do 26 stycznia 2019 r. Jak ustaliła Prokuratura osoba ta jako doradca Wojewody ma wyznaczone miejsce parkingowe pod Opolskim Urzędem Wojewódzkim na parkingu głównym dla pojazdu KIA o nr rej. [REDAKTOWANE]. Ponadto śledczy ustalili, że osoba ta korzystała z tego miejsca i wjeżdżała swoim pojazdem na teren

parkingu, dodatkowo na podstawie zeznań świadków ustalono, że parkował on również pojazd przed wejściem głównym ww. urzędu. [REDAKTOR] nie zanegował tych informacji wręcz wyjaśnił, że kierował pojazdem sporadycznie.

Nie można pomijać również powodu zatrzymania prawa jazdy w 2007 r. jak się okazuje prawo jazdy zatrzymano w związku z wielokrotnym naruszaniem przepisów ruchu drogowego. Co więcej jak wynika z wniosku Prokuratora „*w okresie trwania orzeczenia organu administracji zatrzymano [REDAKTOR] prowadzącego pojazd bez wymaganych uprawnień w latach 2007 r. i 2009 r. 3-krotnie oraz 8 lutego 2015 r. Ponadto zatrzymywany był w związku z innymi naruszeniami przepisów prawa o ruchu drogowym, łącznie 36 razy od 1997 r.*” Zatem można odnieść nieodparte wrażenie, że taka osoba, która nagminnie narusza przepisy ruchu drogowego w powszechnej ocenie społecznej uzyskałaby miano tzw. „pirata drogowego”.

Należy także ocenić rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, w niniejszym przypadku mamy do czynienia z przestępstwem formalnym, a więc rozważaniu będą podlegał jedynie rozmiar grożącej szkody. Sąd Najwyższy wskazuje, że sąd powinien brać pod uwagę także szkodę o charakterze niemajątkowym oraz szkodę, która w następstwie zachowania sprawcy grozi danemu dobru¹⁸. Sąd zobowiązany jest również zbadać wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, chodzi tu przede wszystkim o ciężące na sprawcy obowiązki prawne. Nie muszą one wynikać z przepisów prawa karnego, mogą wypływać z przepisów innych gałęzi prawa – w niniejszym przypadku niestosowanie się do decyzji organu o pozbawieniu uprawnień do kierowania pojazdami, wydanej na podstawie przepisów prawa o ruchu drogowym.

IV. Stanowisko SPnD

Biorąc pod uwagę powyższe reprezentant SPnD stoi na stanowisku, że obligatoryjne przesłanki warunkowego umorzenia postępowania nie zostały spełnione. Stopień zawinienia sprawcy ww. czynu jest niestety znaczny. Jak zostało już wyżej wskazane, wyznaczenie stopnia zawinienia wymaga ustalenia najpierw wszystkich przesłanek przypisania winy, a więc dojrzałości sprawcy i jego poczytalności, rozpoznawalności bezprawności czynu oraz braku anormalnej sytuacji motywacyjnej występującej w nasileniu uniemożliwiającym wymaganie od sprawcy dania posłuchu normie prawnej. W niniejszej sprawie sprawca dopuszczał się czynu w sposób istotnie zawiniony, popełniał go wielokrotnie na przestrzeni lat 2015-2017, jak również w okresie od 2007-2015, jednak w tamtym okresie czyn ten nie był zagrożony karą w myśl

¹⁸ wyroki SN: z dnia 8 marca 1972 r., sygn. akt II KR 329/71, LEX nr 21470; z dnia 25 października 1984 r., sygn. akt V KRN 336/84, OSNPG 1985/5, poz. 66;

Kodeksu karnego. Sposób postępowania przy kontroli, próba uniknięcia odpowiedzialności wprowadzając funkcjonariuszy *de facto* w błąd, informując tylko o nieposiadaniu przy sobie prawa jazdy, a nie całkowitej jego utracie, postać zamiaru bezpośredniego.

Odnosząc się natomiast do tzw. prognozy kryminologicznej, nie sposób uznać, że warunkowe umorzenie postępowania spełni swoje funkcje, [REDAKTOWANE] w przeszłości nagminnie naruszał przepisy ruchu drogowego, a co istotniejsze w okresie obowiązywania zakazu również nie zmienił swojej postawy. Organizacja społeczna przypomina, że Sąd musi zbadać, nie tylko jakie postawy reprezentuje sprawca wobec dóbr chronionych prawem, ale w szczególności wobec tego dobra, które zaatakował zarzucanym mu przestępstwem. Jak już zostało wyżej opisane, przestępstwo to nie było zdarzeniem wypadkowym, wynikiem zbiegu okoliczności. Wręcz przeciwnie, było właśnie wynikiem określonej postawy (negatywnej) wobec dobra chronionego prawem – osoba ta świadomie, nagminnie ignorowała przepisy ruchu drogowego podczas obowiązywania zakazu. W tym miejscu zaznaczenia wymaga, że nie stanowi przesłanki zastosowania omawianej instytucji przyznanie się oskarżonego do winy¹⁹.

Należy wskazać, że najistotniejszą przesłanką warunkowego umorzenia postępowania jest to, aby wina sprawcy i społeczna szkodliwość popełnionego przez niego czynu nie były znaczne. Wskazane w art. 66 § 1 k.k. właściwości i warunki osobiste sprawcy, jego postawa i dotychczasowy sposób życia stanowią odrębną przesłankę warunkowego umorzenia postępowania. Nie mogą one być uwzględniane w ocenie społecznej szkodliwości popełnionego czynu i winy sprawcy, tj. przemawiać za ich "znacznością" lub "nieznacznością". Przesłanka ta wchodzi w grę dopiero po ustaleniu, że społeczna szkodliwość czynu i wina sprawcy nie są znaczne²⁰, stąd też dla kwestii spełnienia tej przesłanki nie ma znaczenia fakt przywrócenia uprawnień. Odnosząc się natomiast do twierdzeń Prokuratora, że osoba ta w okresie od 8 lutego 2015 r., nie była notowana w rejestrze osób naruszających przepisy ruchu drogowego co ma uzasadniać, że społeczna szkodliwość i wina nie jest znaczna, nie ma większego znaczenia. Bowiem okoliczność ta może wynikać, ze zbiegu okoliczności i szczęścia, istotne jest to, że prokuratura ustaliła, że ww. prowadził pojazd w tym okresie wielokrotnie wbrew zakazowi, z góry powziętym zamiarem, nie był to jeden przypadek, który mógłby wynikać ze szczególnych okoliczności, niewiedzy, bądź innych czynników usprawiedliwiających jego zachowanie. Co więcej do ujawnienia czynu doszło nie podczas zwykłej kontroli, a w trakcie popełnienia wykroczenia pod Komendą Policji.

¹⁹ Koziół, Zasada, s. 150; por. też postanowienie SN z 27.11.2003 r., V KK 301/03, OSNKW 2004/1, poz. 9

²⁰ wyrok WSA w Warszawie z 7 września 2011 r., II SA/WA 796/11, LEX nr 966506;

Podkreślić jeszcze raz należy, że osoba, której dotyczy wnioszek, jako kierujący pojazdami była w przeszłości wielokrotnie zatrzymywana pod zarzutem naruszeń zasad bezpieczeństwa ruchu drogowego, jak i pouczana oraz karana za ich naruszenie. Zachowanie osoby polegające na prowadzeniu pojazdów mechanicznych mimo zatrzymanych uprawnień świadczy o jej lekceważącym stosunku do systemu prawnego oraz organów nakładających kary, potwierdzając jednocześnie, iż mamy do czynienia z jednostką w sposób systemowy naruszającą obowiązujące przepisy i ograniczenia którym podlega każdy obywatel RP. Dodatkowo, w sytuacji gdy mamy do czynienia z osobą pełniącą ważne funkcje publiczne, która winna cechować się nieskazitelnym charakterem, ocena szkodliwości społecznej czynu oparta na najwyższych standardach jawi się być uzasadniona. W tej sytuacji ocena wnioskodawcy co do stanu faktycznego nie może być uznana za opartą na merytorycznych przesłankach.

Trudno zatem zgodzić się z Prokuratorem Rejonowym w Lwówku Śląskim, że zastosowanie warunkowego umorzenia postępowania jest zasadne, bowiem nie ma potrzeby oddziaływania w kierunku zmian postawy sprawcy. Postawa sprawcy, w szczególności w okresie obowiązywania zakazu jest nie do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawnym, w przeciwnym wypadku powstanie przekonanie wśród obywateli, że ze względu na zajmowaną pozycję (w szczególności polityczną) pewne normy prawne w istocie nie są stosowane w taki sposób, jak są wdrażane w stosunku do „zwykłych” obywateli.

V. Niepełne postępowanie dowodowe:

Należy wskazać, że niezależnie od powyższych okoliczności Prokurator pominął istotne dla sprawy okoliczności. Jak wskazuje gazeta „Nowiny Nyskie”²¹ gdy sprawę powierzono Prokuraturze Rejonowej w Lwówku Śląskim „*W tym czasie dochodziły nowe informacje, m.in. o tym, że nyska jazda radnego samochodem bez uprawnień nie była jedyną. Potwierdzili to w rozmowie z Arturem Borzęckim - dziennikarzem programu „Interwencja” TV Polsat - sąsiedzi Arkadiusza Sz. z jego byłego miejsca zamieszkania. Zdecydowanie oświadczyli, że ani policja, ani prokuratura nie pytali ich o to, czyli ten wątek został przez śledczych pominięty.*” Oraz „*Nowiny*” natomiast ustaliły, że otrzymał on jednorazowy zwrot kosztów podróży swoim samochodem w kwocie 581,72 zł.” Zapytane o te kwestie Prokuratora Marek Śledziona „*zapewnia, że wątek dojazdów do pracy był sprawdzany w trakcie dochodzenia. Pytany o to w jaki sposób, odmówił podania szczegółów. - To zostało wszechstronne zbadane – uciął prokurator.*”

²¹ https://nowiny.nyskie.com.pl/arttykul/radny-przez-12-lat-jezdziel/709190?fbclid=IwAR3tg0v2d4zYkpgR3n1NK-WYpjVnUJcHfYgX6D5_rUFVlbdvt0wk1cWXruc

Jeżeli w aktach sprawy brakuje potwierdzenia zweryfikowania tych okoliczności, a na to wygląda, bowiem z aktu oskarżenia wynika, że zweryfikowane zostały tylko te doniesienia, które świadczyły o dojeżdżaniu [REDAKTOR] do pracy. Natomiast wyjaśnienia sąsiadów mogłyby uszczegółowić częstotliwość korzystania z samochodu, co w oczywisty sposób mogłoby wpłynąć na korzyść lub niekorzyść ww. osoby, a w efekcie na istotną przesłankę czy społeczna szkodliwość i wina były znaczne.

O niedopuszczalności warunkowego umorzenia postępowania na posiedzeniu i obowiązku skierowania sprawy na rozprawę przesądza uznanie sądu, że warunkowe umorzenie byłoby nieuzasadnione (art. 341 § 2 k.p.k.), a więc stwierdzenie, że nie jest spełniona którakolwiek z przesłanek stosowania warunkowego umorzenia, sprecyzowana w art. 66 k.k.²².

VI. Kara

W ocenie SPnD – w przypadku gdyby sąd uznał, za niezasadne warunkowe umorzenie postępowania – biorąc pod uwagę wszystkie ww. okoliczności, zdaniem SPnD adekwatną karą dla [REDAKTOR] byłaby kara 6 miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem na okres 1 roku oraz zobowiązanie oskarżonego do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydziestu) godzin miesięcznie. Wymierzając karę, Sąd uwzględnia w szczególności motywację i sposób zachowania się sprawcy, właściwości i warunki osobiste sprawcy, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie się po jego popełnieniu, zwłaszcza staranie o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a także zachowanie się pokrzywdzonego.

Jak słusznie podnosi Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu²³ „**Společna szkodliwość czynu [...] jest wysoka**: oskarżony w pełni świadomie kierował pojazdem wbrew decyzji Starosty (...) wydanej wobec istnienia przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdami, naruszając zasady bezpieczeństwa w komunikacji.” W niniejszej sprawie mamy w istocie z sytuacją podobną, z tą różnicą że w sprawie którą rozpatrywał ww. Sąd dotyczył jednego przypadku nie zastosowania się do decyzji Starosty, podczas gdy w niniejszej sprawie mamy do czynienia z wielokrotnym naruszeniem zakazu przez okres około 3,5 roku. Słusznie zatem podnosi ww. Sąd, że nacisk należy położyć na oddziaływanie wychowawcze w stosunku do oskarżonego i wdrożenie go do przestrzegania porządku prawnego. Zarazem jednak wymierzona

²² Wyrok SN z dnia 3 kwietnia 2008 r., sygn. akt WA 11/08, OSNwSK 2008, poz. 807;

²³ Wyrok SR Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, z dnia 5 lutego 2019 r., sygn. akt VI K 875/18;

kara musi działać odstrasza­jąco w stosunku do niego, tak by uzmysłowił sobie, że łamanie prawa jest nieopłacalne, gdyż żadna sankcja nie jest hipotetyczna, lecz realna i natychmiast wykonalna.

Co istotne przy tego typu czynie, Sąd zwrócił szczególną uwagę, że *„Podkreślić trzeba, że dla bezpieczeństwa ruchu drogowego niezbędne jest czuwanie nad tym, by osoby mające uprawnienia do kierowania pojazdami miały wymaganą sprawność nie tylko w chwili ubiegania się o to uprawnienie, ale i później, gdy z tych uprawnień korzystają. Przepisy przewidują taką weryfikację w trybie administracyjnym. [...] Nie można bowiem zapominać, że celem usunięcia T. F. z grona kierowców (wobec istnienia przeciwwskazań lekarskich) jest zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim potencjalnym użytkownikom ruchu drogowego, a nie wyrządzenie dolegliwości oskarżonemu.”*

Biorąc pod uwagę wysokie zarobki oskarżonego kara grzywny nie spełniłaby funkcji i celów kary. Natomiast kara bezwzględ­nego pozbawienia wolności byłaby zbyt dolegliwa do popełnionego czynu, dlatego zdaniem SPnD konieczne jest zawieszenie wykonania kary na okres roku. Należy mieć bowiem na względzie fakt, że sprawca nie był poprzednio karany, a kara taka będzie wystarczająca dla osiągnięcia przez niego celów kary, w szczególności nie powinien on powrócić do popełnienia przestępstwa w przyszłości.

Należy bowiem zauważyć, że Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodli­wości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Wymierzając karę, Sąd uwzględnia w szczególności motywację i sposób zachowania się sprawcy, właściwości i warunki osobiste sprawcy, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie się po jego popełnieniu, zwłaszcza staranie o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a także zachowanie się pokrzywdzonego.

Biorąc pod uwagę fakt, że społeczna szkodli­wość czynu jest wysoka, a sprawca prowadził pojazd w pomimo zakazu wielokrotnie przez okres 3,5 roku, w tym naruszał przepisy ruchu drogowego, jak i okoliczności kontroli drogowej i popełnionego wykroczenia przed Komendą kara ta spełni swój cel i funkcje, a sprawca nie powinien wrócić ponownie do przestępstwa z art. 180a lub podobnego. Ponadto kara ta nie przekracza stopnia winy, który był wysoki, gdyż w ocenie organizacji społecznej oskarżony ze względu na poziom wykształcenia i doświadczenia życiowego pomimo obniżonego autokrytycyzmu, miał świadomość naganności swojego czynu, a co za tym idzie zdawał sobie sprawę, że prowadzenie pojazdu mechanicznego wbrew decyzji o cofnięciu uprawnień jest przestępstwem. Nie należy również pomijać, że osoba ta pełni ważną funkcję w

społeczeństwie, jest doradcą Wojewody, Radnym Rady Miasta Opola oraz członkiem komisji sprawdzającej kwalifikacje kandydatów na instruktorów i instruktorów oraz kandydatów na wykładowców i wykładowców szkolących osoby ubiegające się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi a ponadto członkiem partii „Prawo i Sprawiedliwość”. Taka osoba powinna szczególnie przestrzegać porządku prawnego i zostać sprawiedliwie osądzona.

VII. Rozważania końcowe oraz opinia *amicus curie*

Zgodnie z art. 91 k.p.k. organizacja społeczna może uczestniczyć tylko w rozprawie, ustawodawca nie dał uprawnienia uczestnictwa, nawet dopuszczonego do postępowania przedstawiciela społecznego do udziału w posiedzeniach. Co do zasady warunkowe umorzenie postępowania jest rozstrzygane na posiedzeniu (art. 341 § 1 k.p.k.), jednakże gdy sąd uzna, że warunkowe umorzenie byłoby nieuzasadnione, kieruje sprawę na rozprawę (art. 341 § 2 k.p.k.). Skoro ustawodawca posługuje się dopuszczeniem organizacji do udziału w postępowaniu sądowym (art. 90 § 1 k.p.k.), nie wyklucza możliwości dopuszczenia organizacji, nawet jeżeli taka rozprawa nie została jeszcze wyznaczona, z punktu widzenia formalnego taka organizacja zostanie dopuszczona i może oczekiwać na wyznaczenie takiej rozprawy w przyszłości.

Gdyby jednak Sąd stanął na stanowisku, że wniosku stowarzyszenia nie uwzględni, reprezentant stowarzyszenia zwraca się z prośbą o potraktowanie niniejszego pisma jako opinii *amicus curiae* (opinia przyjaciela sądu). Jak wskazuje się w doktrynie specyficznym rodzajem pisemnego oświadczenia przewidzianego w art. 91 k.p.k. jest tzw. opinia przyjaciela sądu (*amicus curiae*), która stanowi rodzaj opinii prawnej organizacji pozarządowej zainteresowanej danym postępowaniem w związku z realizowanymi przez nią celami statutowymi. Opinia taka służy przedstawieniu szczególnego poglądu organizacji pozarządowej na sprawę rozpatrywaną przed sądem, któremu taka opinia jest przedstawiana, ma pomóc sądowi w kompleksowym rozpoznaniu sprawy, z uwzględnieniem argumentów oraz poglądów, które niekoniecznie mogą być przedstawione przez strony w postępowaniu²⁴. Opinia *amicus curiae* może zostać przedstawiona w procesie karnym nie tylko przez dopuszczonego przez sąd przedstawiciela społecznego, ale również przez organizację społeczną w wyniku prowadzonej

²⁴ M. Bernatt, Opinia przyjaciela sądu (*amicus curiae*) jako pomocnicza instytucja prawna w orzecznictwie sądów polskich, [w:] Ł. Bojarski (red.), Sprawny sąd. Zbór dobrych praktyk. Część druga, Warszawa 2008, s. 184.;

Stowarzyszenia Prawo na Drodze
ul. Czeremchowa 18/91, 20-807 Lublin
e-mail: zarzad@prawonadrodze.org.pl
REGON: 061399109, NIP: 712 327 09 30
Nr konta: 33 1240 2470 1111 0010 4500 8158
KRS: 0000416397

przez jej przedstawicieli obserwacji procesu czy też może stanowić samodzielny środek wyrazu stanowiska organizacji²⁵.

Wobec powyższego reprezentant stowarzyszenia wyraża stanowisko, iż wniosek Prokuratora Rejonowego w Lwówku Śląskim nie powinien zostać uwzględniony jako w oczywisty sposób bezpodstawny i rażąco nieobiektywny, a sprawa powinna zostać skierowana do rozpoznania na rozprawie.

załączniki:

1. Statut SPnD;
2. Odpis KRS SPnD;
3. Uchwała o powołaniu członka SPnD na Szefa Regionu Śląskiego;
4. Zaświadczenie o podjęciu uchwały (przesłane na adres tut. Sądu).

do wiadomości:

1. Rzecznik Praw Obywatelskich.

²⁵ Wilamowski, obserwacja procesu karnego jako instrument działania organizacji pozarządowej w sprawach indywidualnych, wyd. 2006, s. 22